
W obronie przyrody i folkloru.

Ochrona Zabytków 1/2, 90-91, 96

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z KONGRESU INTELKTUALISTÓW WE WROCŁAWIU

Pośród uczestników Światowego Kongresu Intelktualistów we Wrocławiu bawili w Polsce także i przedstawiciele historii sztuki, muzealnictwa i konserwatorstwa, między innymi prof. Ranuccio, Bianchi Bandinelli, konserwator w Rzymie. Spośród uczonych polskich wziął czynny udział w Kongresie Naczelny Dyrektor Muzeów i Ochrony Zabytków, prof. dr St. Lorentz.

PROF. DR LINUS BIRCHLER W KRAKOWIE

W ostatnich dniach sierpnia br. przybył do Polski Prof. dr Linus Birchler, Prezydent Związkowej Szwajcarskiej Komisji dla spraw historycznych zabytków sztuki. Gość szwajcarski zwiedził wszystkie ważniejsze ośrodki prac konserwatorskich w Polsce, poczynając od Wrocławia, zapoznając się następnie z pracami konserwatorskimi, prowadzonymi w Krakowie, zwłaszcza z konserwacją ołtarza Wita Stwosza. Z kolei zwiedził Warszawę, Gdańsk i odkrycia konserwatorskie w Poznańskim. Rozmach i tempo prac konserwatorskich wzbudziły podziw szwajcarskiego gościa, a dla sposobu ich przeprowadzenia znalazł słowa szczerego uznania. Prawdopodobnie wrażeniami swymi dr L. Birchler podzieli się w jednym z następnych numerów z Czytelnikami „Ochrony Zabytków“.

WSPÓŁPRACA WOJEWÓDZKICH RAD NARODOWYCH

Komisja Kultury i Sztuki utworzona przy Wojewódzkiej Radzie Narodowej w Krakowie poświęciła ostatnio żywe zainteresowanie sprawom zabytków. Opracowano specjalny okólnik rozesłany do Powiatowych i Gminnych Rad Narodowych, zalecający zwrócenie uwagi na sprawy ochrony przyrody w powiatach i gminach. Trafność tej inicjatywy można ocenić jeśli się zważy, że jednocześnie niemal właśnie w łonie tychże instytucyj powstawały projekty wycinania alej, jak w Minodze i Brzeszczach dla gospodarczej eksploatacji zabytkowego drzewostanu. Gdy pamiętać jednocześnie

o stratach, jakie poniósł stan posiadania drzewostanu zabytkowego parków, przyrody formowanej i krajobrazu ocenić należy inicjatywę Krakowskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej, jako niezwykle pożyteczną i na czasie.

Ta sama Komisja Kultury i Sztuki podjęła następnie przy współpracy konserwatora akcję mającą na celu kontrolę stanu zachowania i użytkowania cenniejszych zamków i pałaców na terenie województwa. Delegaci Komisji Kontroli Społecznej na zlecenie Wojewódzkiej Rady Narodowej dokonali oględzin stanu zachowania i użytkowania zamków w Dębnie, Wiśniczu i pałacu w Kościelnikach, szczególnie jednak zamku w Suchej z XVI w., gdzie miejscowy użytkownik dopuścił do karygodnych zaniedbań. Wizja Komisji Kontroli Społecznej przyniosła natychmiastową poprawę w stanie utrzymania zamku, której dotychczas nie udało się osiągnąć. W innych obiektach współpraca Wojewódzkiej Rady Narodowej przyczyniła się do poruszenia miejscowej opinii i przygotowania planu właściwego użytkowania obiektu.

W OBRONIE PRZYRODY I FOLKLORU

Pogodzenie zasad racjonalnej ochrony zabytków sztuki i przyrody z postępowaniem i wymogami techniki należeć będzie zawsze do najbardziej pasjonujących zagadnień konserwatorskich. Współczesna organizacja planowania przestrzennego w Polsce poświęca temu zagadnieniu specjalną uwagę, stąd wydaje się właściwe, aby przykłady tej regulacji omawiane były szerzej na łamach pism fachowych. Na terenie Województwa Krakowskiego kapitalnym zagadnieniem tego rodzaju stała się ostatnio sprawa budowy zapory wodnej w Czorsztynie, gdzie wchodzi w grę zarówno czynniki o wysokim napięciu emocjonalnym natury konserwatorskiej jak i poważne zagadnienia techniczne. Obszerna konferencja, jaka się odbyła w tej sprawie z udziałem wszystkich powołanych czynników pod przewodnictwem wiceministra Balickiego i przebieg dyskusji, argumenty i wnioski natury ogólnej będą tematem specjalnego artykułu w następnym numerze

„Ochrony Zabytków“. Na razie pragniemy zasygnalizować, że racje obrony względów kulturowych, folkloru, sztuki, człowieka i przyrody okazały się silniejsze od argumentów natury technicznej. I jeżeli te ostatnie rozporządzały równorzędną rezerwą rozwiązań, a mianowicie w miejsce budowy zbiornika i siłowni w Czorsztynie mogły wysunąć równie korzystny choć kosztowniejszy projekt budowy w Jazowsku, to omówione już względy ochrony zabytków znalazły poparcie ogółu Komisji. Ze względy te nie są jedynie przygotowanymi przez organizację powołane do ochrony sztuki, kultury i przyrody, ale tkwią w głębi odczuwania człowieka miejscowego, choćby najbardziej prymitywnego, przekonać może zamieszczony poniżej list jednego z mieszkańców Dębna podhalańskiego. Wojciech Gąsiorek, tak nazywa się mieszkaniec tej wsi, daje wyraz w swym liście trosce o zachowanie wybornego dzieła człowieka jak i zachowanie naturalnego porządku przyrody. Jeśli dodać nawet, że troska ta bazuje na zadawnionej od XVIII w. emulacji dwu wsi podhalańskich, Dębna i Frydmanu o utrzymanie dawnego ładu kultury i przyrody na terenie swych gromad, to list Wojciecha Gąsiorka zyskuje jedynie na sile wymowy. Oto jego pismo, skierowane do Urzędu Konserwatorskiego w dosłownym brzmieniu:

„List Zazalenia Wojciecha Gąsiorka Dębna Przeciw Zazoządu Wodnemu Któremu Woda Zdradom Nam i Kościołowi Która Frydman Obraca nanas Białka Bogdybytam Nieposła tobymy Pojechali Dobaltyku besbiletu aja Przejechał Trz.; Cęści Siwatu Alem bes biletu Niejechał Poniewas Zażoząd Wodny, Niezwraca uwagi nanas ina nase gruntai Kościołek Uprasam Zarząd Zabytkowy Kościołóm Przyczynić sie dotej Sprawy jak najprędzej Zacyni zwracać wodę piersego lipca Besmiedze gromady Dębna Ratowałem odognia aleodmody Nie potrafie...“.

List ten posiada barwę i świeżość góralskiego malowidła na szkle. Dusza człowieka jest tak samo wyrazem pewnego potencjału duchowego, powiedzmy zabytkiem psychiki, jak są nim malowidła dębniańskiego kościółka, czy plastyka sylwety zamków niedzickiego i czorsztyńskiego związana z formatem przełomu Dunajca i podobnie jak one zasługuje na opiekę i ochronę.

ZJAZDY W TORUNIU

W dniach od 2—4 września br. odbył się w Toruniu zjazd Związku Muzeów Polskich, a następnie od 6—8 września Związku Historyków Sztuki i Kultury. W międzyczasie, 5 września odbyło się otwarcie Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku, w której to uroczystości wzięli udział uczestnicy obu zjazdów.

Zjazd Związku Muzeów związany był częściowo z uczczeniem jubileuszu 25-lecia Muzeum Miejskiego w Bydgoszczy, oraz z uroczystościami ku czci Leona Wysockiego. Wśród referatów, wygłoszonych przez kustosa H. Skurpskiego i dyrektora L. Sawickiego zasługuje na uwagę, dotyczący zagadnień konserwatorskich referat prof. dr Tadeusza Seweryna na temat organizacji muzeów skansenowskich wzgl. rezerwatów budownictwa drewnianego.

W drugiej części zjazdu obok referatu, poświęconego zagadnieniom związkowym dyrektora prof. dr St. Lorentza wygłosił odczyt doc. dr A. Gieysztor pt. „Polskie milenium — z zagadnień współpracy w historii kultury“, poświęcony programowi organizacji badań z okazji tysiąclecia powstania Państwa Polskiego.

ZJAZD KONSERWATORÓW

Z końcem września odbędzie się w Łańcucie ogólnopolski zjazd konserwatorów. Na zjazd ten przygotowane będą referaty naukowe, które naświetlą wiele pasjonujących, aktualnych tematów konserwatorskich. Znajdą one miejsce w następujących numerach „Ochrony Zabytków“.

struction de la basilique de San Lorenzo fuori le mura.

La reconstruction des monuments de la Campagne présente bien des problèmes, notamment pour le Duomo de Benevento et pour Pompéi fortement endommagée.

Les travaux de conservation consistaient tout d'abord à assurer provisoirement, après quoi on restaura progressivement. On fit tout le possible pour conserver les parties originales, soit en renforçant les murs à l'aide d'„injections“ de ciment, soit en redressant les murs courbés par le souffle des explosions. Lorsque ces moyens s'avéraient insuffisants, on démolissait, mais auparavant on prenait des croquis, des photographies et des mesures, on numérotait. Puis, après avoir renforcé les fondations, on remettait le tout en place. Si le mur était entièrement éboulé, on opérait une sélection minutieuse des décombres et l'on reconstruisait le mur avec les matériaux ainsi obtenus. On tirait profit de toutes les parties d'architecture et de décoration retrouvées et l'on remplaçait celles qui manquaient — ce qui est aisé à distinguer.

PRÉSERVATION DES FOURS DE POTIERS DE IGOŁOMIA.

En 1946—47, on a découvert à Igołomia (voiv. de Cracovie), des fours de potiers qui remontent au IV—VII s. après J—C. Étant donné leur caractère, il est devenu nécessaire de les conserver „in situ“. Comme, à l'époque préhistorique, il devait y avoir au-dessus des fours une construction en bois, pour les préserver des intempéries, on a décidé d'élever des

sortes de pavillons en bois à poutres horizontales, sur un soubassement de maçonnerie, couverts de chaume, très éclairés par le haut. L'auteur fait de plus remarquer que les fours découverts ne sont qu'un fragment d'une grande station préhistorique industrielle, de la commune d'Igołomia.

CHRONIQUE

Le Congrès des Intellectualistes à Wrocław. Au Congrès mondial des Intellectualistes à Wrocław, des représentants de l'histoire de l'art et des musées, des conservateurs, tels que le prof. Ranuccio Bianchi Bandinelli, conservateur à Rome, se trouvaient parmi les participants. D'entre les savants polonais, le dr. St. Lorentz, Directeur Général des Musées et de la Protection des monuments, prit une part active au Congrès.

Le Prof. Linus Birchler à Cracovie. Dans les derniers jours d'août dernier, le Conservateur Général de Suisse est venu en Pologne. Il a visité tous les principaux centres de conservation de Pologne en commençant par Wrocław. Il a pris ensuite connaissance des travaux de conservation de Cracovie, notamment de l'autel de Guy Stwosz. Il s'est rendu dans la suite à Varsovie, à Gdańsk et à Poznań (découvertes de conservation). Notre hôte est rempli d'admiration pour l'étendue et le tempo de conservation et a sincèrement loué la manière dont ces travaux sont exécutés. Il est probable que l'un des prochains numéros de „Ochrona Zabytków“ apporte à nos lecteurs les impressions du dr. L. Birchler.

CENA 150.—

Warunki prenumeraty: prenumerata roczna — 450 zł. — Prenumeratę przyjmuje Administracja: Kraków, ul. Bracka 6, Spółdzielnia Pracy i Użytkowników „Czytelnik“. — Konto P. K. O. Kraków IV-5162.
Wysyłka w prenumeracie następuje po dokonaniu przedpłaty.

M-45464 — Papier kl. V, 70 × 100 ilustr. 90 g

PKZG, Kraków, Wielopole 1 — 2.000 — Zam. 1096 — VIII. 48.